Eduskunta
lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunta; HE 269/2016 vp / asiantuntijalausuntopyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä HE 269/2016 vp eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan lakivaliokunta on 21.3.2017 lähetetyllä sähköpostiviestillä varannut Energiavirastolle mahdollisuuden kirjalliseen asiantuntijalausuntoon koskien hallituksen esitystä HE 269/2016 vp eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Energiavirasto kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta esittää näkemyksensä valmisteilla olevasta lakimuutoksesta ja esittää kirjallisena lausuntonaan asiassa seuraavaa:

Yleistä

Energiavirasto kannattaa esityksen mukaista sääntelyn laajentamista kaikkeen kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettuun ammattitoimintaan. Erityisesti energian tukkumarkkinoilla voi markkinatoimijoina olla oikeushenkilöiden lisäksi luonnollisia henkilöitä. Lisäksi esitys voi vaikuttaa Energiaviraston valvontatoimiin päästökaupparekisterin ja päästöoikeuksien huutokauppojen valvonnassa. Liiketoimintakieltosääntelyn ulottaminen energiamarkkinoilla kirjanpitolain mukaista ammattitoimintaa harjoittaviin luonnollisiin henkilöihin parantaa seuraamussääntelyn ennaltaehkäisevää vaikutusta energiamarkkinoilla ja lisää luottamusta markkinoiden toimivuuteen.

Energiavirasto pitää tärkeänä sen vahvistamista esitetyn lain yksityiskohtaisissa perusteluissa, ettei liiketoimintakieltoa pidetä sellaisena rangaistustyyppisenä seuraamuksena, jota *ne bis in idem* -kielto koskee. Energian tukkumarkkinoilla tapahtuvista väärinkäytöksistä voidaan Suomessa tuomita hallinnollisia seuraamuksia. Seuraamusten luonteen perusteella niitä voitaisiin Euroopan unionin lainsäädännön ja verrattavissa olevan oikeuskäytännön perusteella pitää rangaistustyyppisinä seuraamuksina. Näin ollen energian tukkumarkkinoilla annettaviin seuraamuksiin sovellettaisiin *ne bis in idem* -kieltoa, ellei kiellon soveltamatta jättämiselle löydy selkeät perustelut lainsäädännöstä.

Energian tukkumarkkinoilla tapahtuvien mahdollisten vakavien rikkomusten torjumiseksi Energiavirastolle on turvattava riittävät mahdollisuudet rikkomusten tutkimiseen ja seuraamusten asettamiseen siten, ettei mahdollisesti aiemmin asetettu liiketoimintakielto tai sen asettamiseksi käynnistetty viranomaismenettely estä Energiaviraston valvontatoimenpiteitä ja seuraamusten asettamista energiamarkkinoilla. Tämän osalta esityksen mukaista tulkintaa *ne bis in idem* -kiellon soveltumattomuudesta liiketoimintakieltoon voidaan pitää perusteltuna.

Energiavirasto
Energimyndigheten
Lintulahdenkuja 4
FI-00530 Helsinki
Puhelin 029 505 0000
Fax 09 622 1911
S-posti kirjaamo@energiavirasto.fi
Internet www.energiavirasto.fi

Vaikutukset energian tukkumarkkinoihin

Esitystä voidaan pitää sekä menettelyllisesti että rikostorjunnan ennaltaehkäisevän vaikutuksen kannalta parannuksena erityisesti energian tukkumarkkinoilla mahdollisesti tapahtuvien markkinamanipulaatio-, sisäpiirintiedon väärinkäyttö- ja tiedottamisrikkomusten yhteydessä (ns. REMIT-rikkomukset).[1] Suomessa ei toistaiseksi ole säädetty muista Euroopan unionin jäsenmaista, etenkin Ruotsista ja Tanskasta poiketen rikosoikeudellisia seuraamuksia energian tukkumarkkinoilla tapahtuvien vakavien ja loppukäyttäjien hinnoitteluun olennaisesti vaikuttavien REMIT -rikkomusten osalta.

Energiavirasto pitää tärkeänä, että tämän lausunnon mukaista kansallista lainsäädäntöä vahvistettaessa huomioidaan riittävällä tavalla energia-alan valvontaviranomaisten toimivaltuuksien laajuus ja yhdenmukaisuus sekä seuraamusten riittävä vaikuttavuus suhteessa alalla mahdollisesti tapahtuvien väärinkäytösten vakavuuteen ja vaikutuksiin energian loppukäyttäjähintoihin. Huomiota tulisi erityisesti kiinnittää eri jäsenvaltioiden viranomaisten tutkintatoimivaltuuksiin, tiedonvaihtoon sekä rikos- ja hallinnollisiin seuraamuksiin liittyviin eroavuuksiin koskien energian tukkumarkkinoilla tapahtuvia väärinkäytöksiä.

Energiavirasto toimii Suomessa energian tukkumarkkinoiden valvontaviranomaisena vastaten tukkumarkkinoiden kansallisesta valvonnasta erityisesti yhteistyössä muiden pohjoismaisten ja Baltian sääntelyviranomaisten kanssa. Virastolle saattaa valvontatehtäviä suorittaessaan kertyä tietoa, jolla voi olla merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten arvioinnissa. Tämän osalta liiketoimintakieltolaissa ja muussa lainsäädännössä on varmistettava valvontaviranomaisille riittävät mahdollisuudet saada tietoa annetuista ja päättyneistä liiketoimintakielloista sekä niiden noudattamisesta. Valvontaviranomaisten tutkintatoimenpiteiden ja resurssien täsmällisen ja tehokkaan kohdistamisen varmistamiseksi tietojen luovuttaminen valvontaviranomaisten ja poliisin välillä on vahvistettava lainsäädännössä riittävän selkeästi.

Lopuksi

Energiavirasto pitää hallituksen esitystä HE 269/2017 vp perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä eduskunnassa. Esitys selkeyttää valvontaviranomaisten mahdollisuutta pyytää poliisia tutkimaan edellytykset määrätä liiketoimintakielto energiamarkkinoilla toimivan markkinaosapuolen osalta myös muutoin kuin rikoksen esitutkinnan yhteydessä.

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta (LaV@eduskunta.fi)

Tiedoksi Työ- ja elinkeinoministeriö, Energiaosasto

[1] REMIT -rikkomukset määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011 energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta